

HORIZON-TAAL

maart - april 2023

Jaargang 55 - nummer 320

**NI PREPARAS POR VI IFEF-KONGRESO
35 JAAR ESPERANTO IN HAMELEN (DE)
EKSKURSO: TAGO DE LA FLANDRAJ ARDENOJ**

INHOUD

Ten geleide + uitnodigingen / oproepen	3
IFEF-kongreso 2023 (Antwerpeno, 6-12 majo) novajoj kaj klarigoj por aliĝintoj	4
Reaperis "Fabeloj de la verda pigo"	5
Een blij weerzien	6
Prosper Decorte, alias Broeder Arni	7
Arto en la brusela metroo... per Esperanto	13
Krucvortenigmo: traduku al Esperanto	14
Clubprogramma's	15
35 jaar Esperanto in Hamelen (DE)	17
Ekskurso: Tago de la Flandraj Ardenoj	19
Een 'One night stand'-gemeenschap rond een kunsttaal.....	20
Annes kijk op de taalactualiteit	22
Esperanto-Numismatika Asocio	25
IFEF-kongreso: ekskurso-aliĝilo	26
IFEF-kongreso: manĝo-(krom)mendilo	27

Het organisatieteam van het IFEF-kongreso aan het werk. v.l.n.r. Piet Glorieux, An Olijslagers, Anne Brabant, Clara Bracke, Kristin Tytgat, Marc Cuffez. Niet op de foto: Nicky Janssen, Yves Nevelsteen, Ite Tytgat, Lode Van De Velde. Foto van Yves Nevelsteen.

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw

55ste jaargang maart-april 2023. Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie: Piet Glorieux @horizon.taal@esperanto.be www.esperanto.be/horizontaal

Tekstopmaak: Yves Nevelsteen yves.nevelsteen@gmail.com

Werkten mee aan dit nummer: Cyreen Knockaert, Kris Panis, Anne Tilmont, Lode Van de Velde e.a.

Administratie en verantwoordelijke uitgever

Vlaamse Esperantobond vzw • Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen

03 234 34 00 admin@fel.esperanto.be www.esperanto.be/fel/nl

BE0419 028 122 • RPR Antwerpen • KBC: IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB

bpost: IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Abonnement: 30 euro per jaar (6 nummers)

Advertentietarieven:

	1-malig	3-malig*	6-malig*
1/1 pagina	257	625	1000
1/2 pagina	150	375	600
1/3 pagina	110	275	440
1/4 pagina	80	200	320
1/8 pagina	55	140	220
1/12 pagina	30	75	120

Alle prijzen zijn in euro.

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukklaar geleverd exemplaar.
Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

TEN GELEIDE

De LKK (Loka Kongresa Komitato) van het internationaal IFEF-congres, het congres van de Esperantospoorwegvrienden, heeft ondertussen niet stilgezeten. Zoals je in dit nummer kan lezen zijn er een aantal interessante artiesten gevonden die de deelnemers met Vlaanderen zullen laten kennismaken en – misschien wel een klein beetje – Vlaanderen met Esperanto. Openbaar vervoer en met name treinverbindingen zullen in de nabije toekomst een almaar belangrijke rol gaan spelen. Via het IFEF-congres proberen we met Esperanto “op die trein te springen”. Daarvan zullen de vele voordrachten tijdens het congres getuigen. We proberen ook een (belangrijke) vertegenwoordiger van de Belgische spoorwegen op de officiële opening van ons congres te krijgen. Maar de aanwezigheid van Vlaamse/Belgische esperantisten is minstens even belangrijk. Wij nodigen jullie dan ook uit om talrijk aanwezig te zijn op zondag 7 mei in de grote zaal van de Thomas Morehogeschool. Hopelijk tot dan!

Piet Glorieux

JAARLIJKSE STATUTAIRE ALGEMENE VERGADERING

Het bestuur van de Vlaamse Esperantobond vzw nodigt u uit op de jaarlijkse statutaire algemene vergadering van de Vlaamse Esperantobond. Deze zal plaatsvinden op zaterdag 11 maart 2023 van 10u30 tot 13u in de zetel: Lange Beeldekensstraat 169, Antwerpen. Alle toegestreden leden zijn welkom maar alleen de effectieve leden hebben stemrecht.

Gelieve uw aanwezigheid te melden bij de secretaris, Piet Glorieux (piet.glorieux@gmail.com). Agenda:

- Vaststellen van het quorum
- Goedkeuren vorig verslag
- Goedkeuren financieel verslag
- Goedkeuren jaarverslag
- Aankondiging geplande wijzigingen aan de statuten
- Rondvraag

VLAAMSE ARDENNENDAG 2023

Zin in een uitstapje naar de mooie Vlaamse Ardennen? Kom dan op zondag 16 maart naar Brakel. Meer info op blz. 19. en op <https://eventaservo.org>.

BENELUX-CONGRES 2023

Het Benelux-congres 2023 gaat dit jaar door in het “exotische” Bouillon (provincie Luxemburg) van 28 september – 1 oktober 2023. Noteer alvast het weekend.

MOVADO

IFEF-KONGRESO 2023 (ANTVERPENO, 6-12 MAJO) NOVAĴOJ KAJ KLARIGOJ POR ALIĜINTOJ

La preparaj laboroj por la baldaŭa IFEF-kongreso bone progresas. Dimanĉo, la 7a de majo, estas grava tago en la Esperanto-vivo de Belgio. Pro tio LKK de la kongreso esperas ke vi multnombre ĉeestos la Solenan Inaŭguron.

Ni povas anonci al vi ke la artan programon pliriĉigos koncerto/teatraĵo de la konata duopo de aktoroj/kantistoj Saša Pilipović (el Serbio) kaj Georgo Handzlik (el Pollando). Jen serioze, jen komike ili distros la publikon je mardo, la 9a de majo. Krome ĵaŭdon la 11an Saša muzike ornamos la adiaŭan vesperon. Dimanĉon vespere la 7an de majo, prizorgos la flandran vesperon la duopo Bernard Van Lent kaj Lief Verbeeck. Bernard akompanis akordeone la plej famajn artistojn kiel Wannes Van de Velde kaj Herman van Veen, por nur nomi kelkajn. Lief vivigis/as la muzikatelieron Ward De Beer en Borgerhout, ankaŭ nomatan la "popola muziklernejo". Ŝi instruas kaj ludos tiun dimanĉon vjelon [draailier]. Lode Van de Velde prizorgos la informan parton de la vespero.

Sed ni ne forgesu ke estas kongreso de fervojistoj/amikoj de la fervojoj. Tiu tipo de publika transporto nuntempe staras - aŭ devus - stari pli ol iam en la fokuso de la atento. Jen kelkaj temoj kiujn prelegantoj pritraktos: "Emisiaj kalkuliloj. La stato de fervojo konektante Zagreb (Kroatio) kaj Rijeka (Slovenio). Kombinita transporto relŝosea en Italio. Bicikloj kaj trajnoj en Eŭropo. La rolo de fervojoj en la daŭripoveco".

Por la ekskursoj al Train World ni ricevos valoran helpon de la Esperanto-Grupo Bruselo, kiu helpas prepari gvidilon kaj ĉiĉeroni en la muzeo.

Dimanĉo, la 7a de majo, estas grava tago en la Esperanto-vivo de Belgio. Pro tio LKK de la kongreso esperas ke vi multnombre ĉeestos la Solenan Inaŭguron.

Kristin Tytgat, LKK

Georgo Handzlik kaj Saša Pilipović (foto s: Gražvydas Jurgelevičiusm uit Litouwen)

Pri VIA ĉeesto, kiel netranoktanta...

Eĉ kiel netranoktanta ni bezonas vian aliĝajn datumojn, ĉu per la unua aliĝilo (por kotizoj kaj manĝoj) kaj/aŭ per la ekskurso-aliĝilo (por la ekskursoj)... kaj kompreneble vian pagon. La aliĝiloj ekzistas en pdf-formo aŭ en reta formo. Vi povas elŭti la pdf-aliĝilojn de la retejo (la pdf de la ekskurso-aliĝilon vi trovas je paĝo 26), aŭ plenigi la reta(j)n aliĝilo(j)n per la ligilo en la retejo. Memoru ke la adreso de la retejo estas <https://ifef2023.net>.

Se la partoprenanto volas resti dum la tuta kongreso, li aŭ ŝi pagas la kongreskotizon laŭ la diversaj kategorioj en la unua aliĝilo.

Se la partoprenanto volas viziti la kongreson nur dum unu aŭ kelkaj tagoj, li aŭ ŝi povas pagi tagan kotizon de po 30 € por ĉiu mendita tago. En tiu kazo oni NE devas pagi la ĝeneralan kotizon.

Atentu tamen ke la Solena Inaŭguro je dimanĉo, la 7a de majo, inter 10 kaj 12h, estas senpaga: ĉiu esperantisto estas varme invitita.

Adreso de la Solena Inaŭguro: Campus National de la Altlernejo Thomas More, Kronenburgstraat 62-68, 2000 Antwerpen. La konstruaĵo troviĝas tre proksime al la konata Tropika Instituto en la suda kvartalo de la urbo kaj je promendistanco de la kongresejo.

Adreso de la kongresejo: junulargastejo Pulcinella, Bogaardeplein 1, 2000 Antwerpen.

Dimanĉon, la 7an de majo, okazos posttagmeze urba vizito kiu kostas 5 € kaj kiun oni devas mendi antaŭe. Ĝi estas mendbla per la ekskurso-aliĝilo. Atentu ke ekskursojn kaj manĝojn en la junulargastejo vi povos mendi nur ĝis la 31a de marto 2023.

La dimanĉa vespera programo estas pagenda, t.e. ĉu pere de la ĝenerala kongresa kotizo, ĉu pere de taga kotizo por dimanĉo.

**Bonvenon
al la Fervojista
Kongreso!**

**Welkom op het
Esperanto-
spoorcongres!**

**Antverpeno
6 - 12 majo 2023**

ifef23.net
esperanto.be

FEL-ELDONOJ

REAPERIS "FABELOJ DE LA VERDA PIGO"

Finfine post 40 jaroj reaperis la humura sukcesverko de Louis Beaucaire „Fabejoj de la verda pigo”. Kiel pli bone priskribi ĝin? Temas pri „verda humuro”. La leganto devas iom koni la verdan mondeton de la ĝisostaj esperantistoj por kompreni ĉiujn aludojn al la movado: aludoj pri la Akademio, pri la Fundamento, pri la Universalaj Kongresoj.

Por ekscii pli pri la verko, plej bone vi legu ekzemple la unuan fabelon, kiu temas pri reĝo kiu plendas pri la fakto, ke la ĝ en lia nomo surhavas nur simplan ĉapelon kaj ne kronon, kaj eksciu, kiel la prezidanto de la Akademio provas solvi tiun teruran dilemon.

La libro aperis en la formoj ePub, PDF kaj azw3 por diversaj aparatoj: librolejloj, poŝtelefonoj, komputiloj. La unuan ĉapitron (tiun pri la plenda anta reĝo) vi povas senpage elŭti por gustumi la etoson.

<https://www.esperanto.be/fel/aktuale.php>

EEN BLIJ WEERZIEN

In Wiesbaden, Duitsland, vond, na twee magere jaren, weer de jaarlijkse nieuwjaarsbijeenkomst plaats, of in mooi Esperanto: “La Novjara Renkontiĝo”. Een week lang konden families en oude bekenden elkaar weerzien, en uiteraard ook nieuwe Esperantosprekers leren kennen.

Van 28 december 2022 tot 3 januari 2023 zakten 175 Esperantosprekers af naar de jeugdherberg van Wiesbaden, die helemaal afgehuurd was. Dat deze bijeenkomst veel families aantrekt, zie je aan de statistiek: minstens 32 deelnemers waren jonger dan 18, waarvan 2 zonder ouders uit Uruguay waren komen overvliegen! De jongste deelnemer was 2 jaar.

Op het programma stonden naast vele voordrachten en allerlei cursussen (Qi-Gong, jongleren, Esperanto voor beginners, massage) allerlei specifieke knutselactiviteiten voor kinderen, maar ook volwassenen waagden zich aan origami en het boetseren met klei. Verder was er een pianoconcert met echte klassieke muziek die interessant is voor kinderen, een meertalig concert van JoMo, die in het

Guinness Book of Records staat omdat hij in maar liefst 22 talen kan zingen, een prachtig optreden van de goochelaar/poppenspeler Christoph Frank en nog veel meer.

Hiernaast hadden de jongeren van 14 tot 25 jaar nog keuze uit een apart programma, met allerlei scouts- en sportactiviteiten en een eigen discotheek.

Tijdens deze bijeenkomst werd een oproep gedaan om deel te nemen aan de volgende interessante bijeenkomst voor families, namelijk PSI (= Paska Semajno Internacia, ook in Duitsland), en met succes: de helft van de ingeschrevenen voor PSI namen deel aan de nieuwjaarsbijeenkomst. Zo vinden families – en Esperantosprekers in het algemeen – elkaar meermaals per jaar terug in vakantiesfeer, en houden ze de taal Esperanto springlevend. Zelf nam ik deel met mijn dochttertje van 7, Jelle, die de taal vlot verstaat, en er al naar uitkijkt om weer op reis te kunnen gaan naar volgende bijeenkomsten.

Lode Van de Velde

PROSPER DECORTE, ALIAS BROEDER ARNI (1914-1987): EEN UITZONDERLIJK MENS EN EEN VERDIENSTELIJK ESPERANTOPUBLICIST

Het eerste spoor dat ik vond van Broeder Arni was in de vorm van een foto en een fiche uit de jaren zestig, in de bibliotheek van het voormalige Esperantohuis in de Frankrijklei te Antwerpen. Het betreffende pakje steekkaarten en de foto worden nu in het *FelixArchief* bewaard. In de vroegere bibliotheek trof ik ook enkele publicaties aan op naam van genoemde broeder, vooral als vertaler van deze godsdienstige geschriften, hoofdzakelijk heiligenlevens. Ik had er toen geen flauw vermoeden van wie die persoon geweest kon zijn. Hij leek niet veel anders te zijn dan de andere Esperanto-aktivuloj uit die periode.

Heel wat later, ook “toevallig” bij het catalogiseren van de Esperantocollectie voor Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, had ik wat gelezen over een andere broeder uit de congregatie van de *Fratoj de la Karitato [Broeders van Liefde]*, de befaamde Esperantopionier Broeder Isidoor (1862-1917). Toen dacht ik bij mezelf dat ik toch ook eens wat meer te weten moest komen over Broeder Arni. Dankzij de heer Luc de Kezel, archivaris van de Broeders van Liefde te Gent, kon ik ter plaatse het persoonlijk dossier van Broeder Arni inkijken en er enkele documenten uit kopiëren. Zo vernam ik ook dat er al een uitgebreide biografie¹ van Broeder Arni gepubliceerd was in 2001, door toedoen van de heer Karel Verheye, voormalig politiedistrictshoofd te Zeebrugge. Ik had nadien de gelegenheid deze laatste te ontmoeten en via hem het boek te verwerven.

Uit de bijeengebrachte gegevens bleek overduidelijk dat Broeder Arni een heel bijzonder mens is geweest. Hoewel hij leek op Broeder Isidoor qua bescheidenheid, grenzeloze zelfverloochening en inzet, werkkraft en taalvaardigheid, volgden beiden andere wegen naar eenzelfde doel. Ze hadden uiteraard een van nature andere inborst. Broeder Isidoor, de pedagoog, was nuchter en rationeel. Broeder Arni had een gevoeligheid voor het buitennatuurlijke. Mij lijkt dit toch zo. Nochtans was de laatste allerminst een dromer, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de vakopleidingen tot meester-kleermaker

Afb. 1: Broeder Arni, 1950 ong. (*FelixArchief* 2233#267)

en meester-schoenmaker die hij op eigen initiatief gevolgd had rond 1950 tijdens de schaarse hem toebedeelde vrije tijd op zondag, in Vakschool Glorieux te Oostakker.

Met dit artikel wil ik enkel een samenvatting geven. Leven en handelen van Broeder Arni zijn immers al uitgebreid beschreven, onder andere in bovenvermeld boekwerk dat vele betrouwbare getuigenissen bevat die de samensteller verzameld heeft door, gedurende vijf jaar, ooggetuigen te gaan interviewen op vele tijdstippen en plaatsen, tot in Italië toe.

Op het eerste gezicht lijkt het maken van dit korte overzicht dus eenvoudig. Alleen is het zo dat

de leefwereld van een Broeder Arni nog weinig raakpunten heeft met die van de huidige doorsnee-Vlaming. In het vrome, zeer werkzame leven van Broeder Arni heeft de befaamde Italiaanse Pater Pio (1887-1968) een allesoverheersende rol gespeeld. Broeder Arni is zelfs een "specialist" ter zake geworden en heeft een boek over hem gepubliceerd in 1976, heruitgegeven in 1987. Wie een open geest heeft en het aandurft dit boek te lezen, zal verbaasd staan over de inhoud.

Hoe dan ook denk ik dat het meer dan passend is om even stil te staan bij dit lid van de *Fratres Caritate* (F.C.), een congregatie ontstaan in Gent in 1807, nu beter bekend als de Broeders van Liefde. Deze congregatie heeft tot doel de zwaksten uit de maatschappij liefdevol bij te staan en past dus het Evangelische Woord consequent toe. Ook Prosper Decorte had een Stem gehoord, heeft ze gehoorzaamd, en is zonder aarzelen een steile weg gegaan.

In Wallonië

De ouders van Prosper Decorte woonden oorspronkelijk te Gistel, in West-Vlaanderen. Als landarbeider verdiende de vader van het zeer kroostrijke gezin onvoldoende, en uitwijken naar Wallonië drong zich op. De tijd van het arme Vlaanderen ligt nog niet zo ver achter ons. Als mijnwerker in België en seizoenarbeider in Frankrijk kon vader Decorte beter rondkomen. Maar we kunnen ons nauwelijks voorstellen hoe het leven daar geweest moet zijn voor mensen met een geringe scholing, met weinig of geen kennis van het Frans. Als dertiende en voorlaatste kind van het gezin is Prosper geboren te Jumet. De twaalf oudere kinderen waren allen te Gistel ter wereld gekomen. Meerderen van hen stierven daar ook als kind. Een enkel, jonger broertje zou nog volgen op Prosper. De moeder verongelukte na enkele jaren. De pijnlijke, halve armoede van het gezin, de verdere jeugd van Prosper Decorte en ten slotte zijn roeping tot broeder werden door Karel Verheyen levensecht en gedetailleerd beschreven.

Eén enkele parel kan ik niet achterhouden. In dit gezegende Belgenland moest ook aan de jeugdige Waaltjes enige kennis van de tweede landstaal bijgebracht worden. Op zeker ogenblik vroeg de onderwijzeres hoe men *une croûte* vertaalt in het Nederlands. De polyglot in spe stak dapper de vinger op en riep: "E kaste!" [een korst]. Wie uit West-Vlaanderen is, zal dit begrijpen.

Nadat hij op diverse plaatsen in Wallonië als

manusje-van-alles had gewerkt, kwam Prosper uiteindelijk in dezelfde hoedanigheid terecht in het klooster van de Broeders van Liefde te Manage. Daar kreeg hij betere voorwaarden, zijn ijver en schrandereheid werden opgemerkt, en hij vond er ook een mentor, Broeder Grimbald. Zo rijpte stilaan zijn roeping zodat hij vanaf 1933 aan de Stropkaai te Gent novice werd.

Dat we met zevenmijlslaarzen door alles heen kunnen snellen, danken we natuurlijk aan de bestaande biografie, die we aanbevelen omdat ze zo grondig is. Ze is ook een blikopener op het verleden: we kunnen ons eigenlijk niet meer inbeelden hoe de levensomstandigheden waren in de eerste helft van de twintigste eeuw. Ze waren lang niet zo comfortabel en luxueus als tegenwoordig.

Te Gent

Ook de vorming tot broeder was in die tijd spartaans, zelfs barbaars te noemen. Weer moet ik verwijzen naar de bestaande biografie, die ons zo'n kostbare beschrijving van werkelijke feiten bezorgd heeft, feiten die soms zelfs humoristisch zijn. Ook een Prosper Decorte was maar een mens. In 1935 was het zo ver: hij legde de geloften af en kreeg de naam "Arni" toebedeeld. Want net als bij zijn medebroeders was de naam niet zelfgekozen.

De eerste jaren tot het begin van de Tweede Wereldoorlog was Broeder Arni te Gent belast met het bijstaan van mensen met een psychische aandoening. Het leven was een afwisseling van gebed en werk, minutieus geregeld. Vrije tijd was nagenoeg onbestaande.

Bij de "gewone" soberheid voegden zich tijdens de oorlog de voedselschaarste en het gebrek aan verwarming. Broeder Arni was niet ijzersterk, en op het einde van de oorlog kreeg hij als gevolg van de ontberingen tuberculose, zoals zovelen toen. Zo diende hij langdurig verzorgd te worden in het Sint-Jan-Baptisthospitaal te Zelzate. Door de gedwongen, lange rustperiode moest wel naar een bezigheid uitgekeken worden. Een medebroeder, Leothadius (Joris De Ruyver, 1913-2010), was in dezelfde situatie in het sanatorium en had van een lekenverzorger een leerboek over Esperanto gekregen. Ook Broeder Arni kreeg belangstelling, en hij studeerde bovendien ook nog wat Italiaans. Zich bezighouden met zoiets "frivools" als talenstudie zou in de gewone omstandigheden in die tijd nooit aanbevolen of toegelaten geweest zijn in het leven van een toegewijde broeder.

Broeder Arni interesseerde zich echter meer dan een beetje, zodat hij zich abonneerde op meerdere Esperantotijdschriften, congressen bijwoonde, en na korte tijd al voldoende bagage had om een eenvoudige Esperantocursus te publiceren in *Helpende Handen*, het tijdschrift van de Broeders van Liefde. Zo werden ook anderen aangezet om de taal te leren.

Om het verworvene zinvol te maken begon Broeder Arni te corresponderen met katholieken uit andere landen, vooral uit landen achter het IJzeren Gordijn. Daar heerste vaak nog een antigodsdienstige sfeer en de mensen vroegen om geestelijke lectuur, die daar ontbrak. Broeder Arni probeerde daaraan te verhelpen door godsdienstige teksten in het Esperanto te vertalen, en ze te bezorgen in Bulgarije, Polen, Hongarije en Tsjechoslowakije. Daar werden ze hervertaald in de landstalen. De correspondenten waren erg erkentelijk. Er werd ook allerlei drukwerk bezorgd met propaganda voor de congregatie. Op die manier kon hij zich verantwoorden tegenover zijn oversten en tegenover zijn eigen geweten, want hij nam de gedane gelofte van leven in armoede niet licht op.

Ik vermeld hier als voorbeelden uit die periode twee documenten uit 1955, raadpleegbaar in Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience:

Ĉu vi konas la kongregacion de la Fratoj de la Karitato? Fariĝi Frato de la Karitato signifas porti la krucon kun Kristo

Men bemerkt dat het drukwerk ook grafisch zeer goed verzorgd is. Hoewel het tekenwerk anoniem gebeurd is, vermoed ik er de hand van Broeder Arni in. Het is immers bekend dat hij goed tekende, schilderde

en fotografeerde. Een veelzijdig artiest eigenlijk.

Het allereerste "boekje" dat Broeder Arni samenstelde was *La aperoj de la Sankta Virgulino en la pasinta jarcento*. Dit was er gekomen naar aanleiding van een brief ontvangen van de Esperantogroep uit Blankenberge en daaropvolgende vragen uit verschillende landen, over de bedevaartplaatsen Beauraing en Banneux. Het bleek immers handig dat documenten kant-en-klaar konden worden bezorgd zodat niet alles moest worden herhaald voor elke correspondent.

In het begin van de oorlog had broeder Broeder Arni in Sint-Truiden gedurende één jaar een opleiding voor kleermaker gevolgd. Zodoende kreeg hij opdracht om dit te gaan onderwijzen te Gent van 1942 tot 1957. Hij bekwaamde zich bovendien door zondaglessen bij te wonen in een technische school te Oostakker en behaalde daar de getuigschriften voor coupe-herenkleding (1948) en voor coupe-schoenmakerij (1953).

Te Bierbeek

In 1957 werd Broeder Arni overgeplaatst naar het Sint-Kamillusinstituut van Bierbeek, waar hij de verworven vaardigheden en kennis verder kon onderwijzen en het confectieatelier leiden.

De broeders beschikten over een eigen drukkerij waar ook brochures en andere drukwerken in het Esperanto konden gebeuren. Broeder Arni kreeg een eigen budget. Maar de kosten voor drukken en verzenden waren relatief hoog. Redactie en beheer slopten veel tijd op. De zeer vrome broeder geraakte er meer en meer van overtuigd dat zijn internationale contacten en actie niet voldoende

DECORTE ARNI (Jumet 7.7.1914) Belgo. - Studis en elementa lernejo, feklernejo, studis la latinan. Li estas religiulo (Frato) kaj flegis dum ses jaroj mensmalsanulojn (1935-1941) poste instruis tajloradon kaj ŝufaradon al nenormalaj infanoj. Aliĝis al U.E.A. en 1946 kiel dumviva membro; al I.K.U.E. en 1946. Publikigis multajn presepersentajn artikolojn en monetaj revuoj en Belgujo kaj Kanado. Publikigis Esperantokureon en tis revuo. Eldonis plurejn religiajn libretojn: "Kiu estas P. PIO?", "P. Demiano"; "De la dubo al la kredo", "Aperoj de la Virgulino". Enkondukis Esperanton en la propagando de la kongresio. Fondis asocion de Mĉa Sinjorino de la Vokigoj, kiu kalkulas 1500 esperantistajn membrojn en 30 landoj. Satokupo: pentrado. Adreso: Sankta Kamilo Instituto, Bierbeek, Belgujo.

Afb. 2: steekkaart, 1960 ong. (FelixArchief 2233#267)

strookten met zijn levensstaat. Volgens het boek van Karel Verheye had hij daarom op een dag het vaste besluit genomen om zijn Esperanto-activiteiten te staken. En net op die dag, eind 1957, bereikte hem een brief uit Italië, gericht aan hem door een onbekende dame, in opdracht van een hem toen even onbekende Pater Pio. Hij werd daarin geprezen voor zijn apostolaat voor het Oostblok en aangespoord de Esperanto-activiteiten zeker voort te zetten. In zijn antwoord vroeg Broeder Arni onder meer: "Wie is Pater Pio?". Per kerende ontving hij het boek *Per la Storia* van de Italiaanse schrijver Alberto del Fante (1888-1961), iemand die de pater aanvankelijk als een bedrieger had beschouwd en beschreven maar nadien helemaal van mening was veranderd op grond van persoonlijke ervaringen. In het voorjaar 1958 vond er nog een heel bijzonder en wonderbaarlijk contact plaats tussen Broeder Arni en Pater Pio, waar nog eens aangedrongen werd om met Esperanto verder te gaan.

Hij voelde zich hierdoor gesterkt en zijn gewetenstwijfels waren van de baan. De zorgen om de kosten die publicaties met zich meebrengen leken nu minder belangrijk. Het werk kon doorgaan!

Behalve veel kleiner propagandadrukwerk en een tijdschrift verzorgde Broeder Arni de uitgave van een aantal christelijk geïnspireerde monografieën, waarvan ik er dertien tel die men kan raadplegen in de Antwerpse erfgoedbibliotheek:

La aperoj de la Sankta Virgulino en la pasinta jarcento Ĉu estas vere... ke la katolikismo malestimas la korpon?

De la dubo al la kredo

En la servo de la Legio, Edel Quinn

Godelieve, la nobelino de Gistelo

Johano Vianney, la sankta pastreto de Ars

Kiu estas patro Pio?

La mirindaĵoj de Maria

Moderna martiro: patro Maksimiliano Kolbe

La patro de la lepruloj

Perspektivoj: aperturoj por la menso kaj por la koro

La rolo de la Virgulino Maria en nia katolikismo

Sankta Filomena: virgulino kaj martirino

Soms is in de keuze van deze titels en onderwerpen een duidelijke band te zien met Broeder Arni zelf. Heette zijn moeder niet Philomène Decombel? Was zijn jongste broer Oscar tijdens de Tweede Wereldoorlog niet gestorven in een Duits concentratiekamp? Waren zijn ouders niet van Gistel afkomstig?

Afb. 3: Karel Verheye, nov. 2022, Hemelstraat, Antwerpen

Een grote rol in het verwezenlijken van deze publicaties speelde ook Broeder Leothadius, vooral als vertaler.

In de zomer van 1962 kregen Broeder Arni en Broeder Leothadius, die ook zijn hele leven een vurig Esperantospreker was gebleven, en medewerker aan betreffende publicaties, toestemming om samen een Esperantocongres bij te wonen in de omgeving van Rome. Van de gelegenheid mocht gebruikgemaakt worden om door te reizen naar Pater Pio te San Giovanni Rotondo. Broeder Leothadius maakte een gedetailleerd reisverslag, dat men kan lezen in het al meermaals geciteerde boek.

Vanaf 1965 werd voor de eerste keer aan de broeders van de congregatie een verlofperiode van acht dagen toegekend. Zo kon Broeder Arni nog verschillende keren zijn vereerde Italiaanse vriend bezoeken.

In 1967 werd beslist dat Broeder Arni, die blijkbaar vlot Italiaans sprak, overgeplaatst zou worden naar de hoofdzetel van het generaal bestuur van de *Fratres Caritate* te Rome. Zijn talenten als propagandist van de congregatie waren tot daar bekend geworden. Maar de broeder kreeg begin 1968 een hartaanval, nog vóór hij naar Italië vertrokken was. Na een herstelperiode kon hij zijn

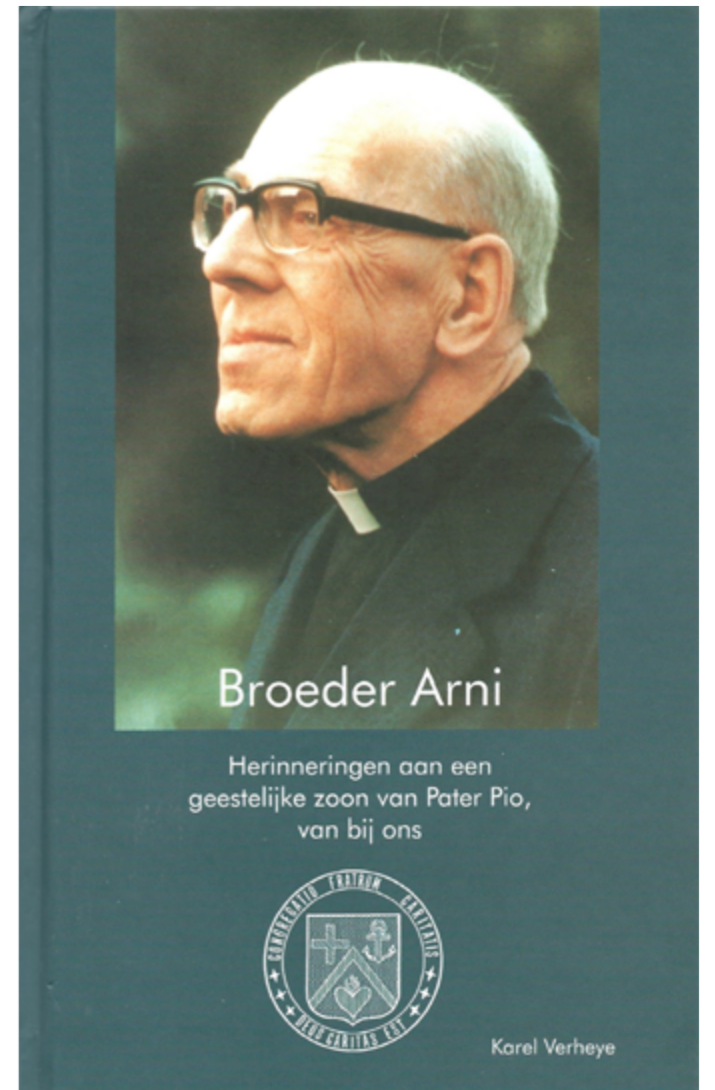
gewone werk in het confectieatelier te Bierbeek hernemen. Daar hij Pater Pio nog heel graag wou bezoeken, ondanks zijn hartkwaal, waagde hij zich in de zomer van 1968 toch aan een Italiëreis. Hij kreeg echter in San Giovanni Rotondo opnieuw hartproblemen, en moest er langdurig verpleegd worden in het hospitaal met de mooie naam *Casa Sollievo della Sofferenza*, gesticht door Pater Pio.

In het tijdschrift van de Broeders van Liefde verscheen in 1960 een tekst naar aanleiding van het zilveren jubileum van Broeder Arni. Daarin is uitdrukkelijk vermeld dat hij, toen al vijftien jaar, het Esperanto beoefende. Zeker het verspreiden van het tijdschriftje *Esperanta Karitato: trimonata bulteno por la geamikoj de Nia Sinjorino de la Vokiĝoj* werd gewaardeerd. Ik citeer: "Het goede dat hij bewerkt voor de glorie van God, het heil der zielen, en de luister van onze congregatie is werkelijk, voor onze menselijke maatstaven, onberekenbaar geworden. Volgens de laatste telling zijn er precies 708 esperantisten lid van de vereniging "O.-L.-Vrouw der Roepingen". Daarvan bevinden er zich ruim 2/3 in landen onder communistisch bewind. Die leden bidden voor onze congregatie en voor de aanwerving van nieuwe leden. Men moet de treffende, soms ontroerende, brieven lezen die de leden regelmatig aan Broeder Arni toezenden, om ervan overtuigd te zijn dat deze actie haar doel niet mist, niet kan missen... voor velen van de leden is dit de enige katholieke lectuur die ze in handen kunnen krijgen... Overname van de teksten gebeurt in Nederlands, Duits, Frans, Engels, Portugees, Italiaans, Spaans, Pools... enzovoort.

Mij zijn geen verdere Esperantopublicaties van na 1970 bekend. Naar ik vermoed was de toestand in het Oostblok in die mate geëvolueerd dat de congregatie oordeelde dat er minder noodzaak was om de publicaties voort te zetten vanuit Bierbeek. Misschien is ook het overlijden van Pater Pio in 1968 een keerpunt geweest.

Het lijkt erop dat de activiteit van Broeder Arni vanaf dan vooral gewijd was aan het bekendmaken van Pater Pio zowel in Wallonië als in Vlaanderen. Hij was de bezieler van de gebedsgroepen van Pater Pio, die nog steeds bestaan, onder meer te Antwerpen in de Hemelstraat. Broeder Arni gaf ontelbare voordrachten over "zijn" heilige, in het Nederlands en in het Frans, sporadisch ook in het Italiaans en in het Esperanto.

Hierbij aansluitend was de redactie van zijn levenswerk: *Padre Pio: herinneringen aan een*

Afb. 4: Biografie Broeder Arni, 2001

begenadigde Getuige van Christus. Het is een verzameling van een groot aantal controleerbare getuigenissen van betrouwbare personen. De persoonlijke, soms wonderbare contacten die Broeder Arni had met Pater Pio en de rechtstreekse banden met vele getuigen, maken zijn werk uniek.

Nabeschuwing

In het "In Memoriam" verschenen in *Helpende Handen*, december 1987, pp. 325-326, werd het woord "Esperanto" al niet meer vermeld. Maar niet al de buitenlandse correspondenten van de overledene waren dit aspect vergeten, zoals we bijvoorbeeld zien in een brief van februari 1990 uit Tsjechoslowakije gericht aan Broeder Leothadius. Ook het *Emmerick-blaadje* (elfde jaargang) van januari 1988 wijdde 14 bladzijden aan Broeder Arni, ditmaal niet zonder de Esperanto-activiteiten te belichten. Persoonlijkheid en werk van deze bescheiden broeder hebben blijkbaar op velen een diepe indruk nagelaten. Daarom werd betrekkelijk veel over hem gepubliceerd. Hoewel hij dat

allerminst zelf nagestreefd heeft, is hij een van de meest befaamde leden van zijn congregatie geworden en gebleven.

In een samenvattende tekst als deze is oppervlakkigheid onvermijdelijk. Voor wie dieper wil peilen, beveel ik het boek aan van Karel Verhey. Degenen die moeite hebben met de bijzondere wereld van een Pater Pio en Broeder Arni, wil ik even herinneren aan Shakespeares geveugeld woord uit *Hamlet*. "There are more things in heaven and earth, Horatio, than are dreamt of in your philosophy."

Zijn we niet al te gewoon geraakt om het ondoorgrondelijke uit de weg te gaan en ons vast te klampen aan het vergankelijke, materiële? Hoewel ook ik in dit geval slechts op zoek was naar de wegen van het Esperanto, vond ik dat, met een Broeder Arni, een Broeder Isidor of een Pater Pio, deze wegen een andere weg kunnen kruisen, en er soms ook parallel mee lopen. Die andere weg kan ik niet mooier of juist beschrijven dan zoals de Engels schrijvende jood Mosheh Oved (1885-1958) het deed in *For the Sake of the Days*. Zijn land- en geloofsgenoot Aaron Krolenbaum (1909-1987) zorgde voor een schitterende Esperantovergaling. Een goed vertaler van een diepzinnig boek is ook een goed schrijver:

Sennombraj kaj senfinaj estas la voĉoj vokantaj al Dio kaj, kiam ni obeas la alvokon kaj prenas la vojon, ni trovas Lin iranta renkonte al ni pli ol mezvojen. Li venas per fajra ĉaro la tutan vojon kaj aperigas siajn mirindaĵojn apud ni kaj en ni...

Cyreen Knockaert

1. *Broeder Arni, herinneringen aan een geestelijke zoon van Pater Pio, van bij ons Auteur: Karel Verhey. Uitgegeven door de auteur, Zeebrugge, 2001, 373 blz. Moeilijk in de handel verkrijgbaar. Meer info bij de redactie.*

Afb. 5: Brochure, 1955

Afb. 6: Bidprint, 1955

MOVADO

ARTO EN LA BRUSELA METROO... PER ESPERANTO

La 21-an de januaro la Esperantista Brusela Grupo okazigis tagmanĝon kaj promenadon en la brusela metroo por malkovrigi ties artaĵojn. Ni dekkvinope tagmanĝis en la barata restoracio Bombay Inn. Poste, Barbara Poterucha gvidis viziton de la artaĵoj de la brusela metroo, faritaj de belgaj artistoj.

Kiam, en la fruaj 1960-aj jaroj, metroprojekto en Bruselo realiĝis, la projektistoj imagis ĉi tiun novan subteran reton kiel malferma, vigla kaj originala medio, en kiu arto ne povis foresti. Ĉiuj stacioj ankaŭ devis esti malsamaj per sia formo, aŭ per la naturo de sia kompletigo, sed samtempe konservante unuecon en sia ornamado. La vojaĝanto tiel vidas preterpasi la staciojn, ĉiuj dotitaj per aparta etoso kaj propra identeco, tamen kun komunaj elementoj, kiuj permesas al li/ŝi orientiĝi.

Iom antaŭ la ekfunkciigo de la unuaj metrostacioj, fine de 1969, estis kreita arta komisiono. Ĝia celo estis konsili la ministrojn pri Transporto pri la elekto de artistoj, al kiuj oni povus komisi la kreadon de artverko, cele al plibeligo de stacioj. La komisiono ankaŭ respondecas pri sekvado de la stato de la projektoj kaj ilia plenumado.

Ekde 2015, la Arto kaj Arkitekturo-Unuo, kreita ene

Op 21 januari organiseerde de Brusselse Esperantogroep een lunch met wandeling in de Brusselse metro om er de kunstwerken te ontdekken. Met zijn vijftien lunchten we in het Indiase restaurant Bombay Inn. Nadien leidde Barbara Poterucha een bezoek aan een aantal kunstwerken van de Brusselse metro, gemaakt door Belgische kunstenaars.

Toen begin jaren zestig het Brusselse metroproject concreet vorm kreeg, zagen de ontwerpers dit nieuwe ondergrondse netwerk als een open, levendige en originele omgeving, waarin kunst niet mocht ontbreken. Alle stations moesten verschillend zijn, qua vorm of door hun afwerking, met tegelijk toch een eenheid in hun decoratie. De reiziger passeert op die manier langs de verschillende stations, elk met zijn eigen sfeer en identiteit, en die tegelijk ook constante elementen zijn die helpen bij zijn oriëntatie.

Even voor de opening van de eerste metrostations, eind 1969, werd een artistieke commissie opgericht. Die commissie heeft tot doel de minister van Verkeerswezen te adviseren bij de keuze van de kunstenaars die instaan voor de kunstwerken ter verfraaiing van de stations. Ze is ook belast met de opvolging van de projecten en de uitvoering ervan.

Sinds 2015 is de Cel Kunst en Architectuur, opgericht binnen de Gewestelijke Administratie Brussel Mobiliteit en de MIVB, verantwoordelijk voor de promotie, selectie, plaatsing en het onderhoud van kunstwerken in metrostations. Haar aanbevelingen zijn onderworpen aan de goedkeuring van de gewestelijke minister van Mobiliteit en Openbare Gebouwen.

Tot nu toe sieren meer dan 90 kunstwerken de perrons, mezzanines en gangen van de metro en geven ze een ziel aan de 69 stations van de metro en premetro. Alle genres zijn vertegenwoordigd: schilderijen, sculpturen, foto's, glas-in-lood... en daarnaast komen allerlei materialen aan bod: van canvas tot brons, van hout tot glas en zelfs staal.

Bewust of niet, tienduizenden reizigers komen dagelijks grenzeloos en vrijblijvend in aanraking met hedendaagse kunst. De kunstwerken maken van de metro meer dan louter doorgangsplaatzen: het zijn plaatzen om te leven.

de la Brusela Regiona Administracio pri Transporto kaj MIVB (la Brusela Entrepreno pri Interkomunuma Transporto), respondecas pri reklamado, elekto, metado kaj prizorgado de artaĵoj en metrostacioj. Ĝiaj rekomendoj estas submetitaj al la aprobo de la regiona ministro pri Lokŝanĝigo kaj Publikaj Konstruaĵoj.

Ĝis nun pli ol 90 artaĵoj ornamas la kajojn, interetaĝojn kaj koridorojn de la metroo kaj donas animon al la 69 stacioj de metroo kaj metrotramo. Ĉiuj ĝenroj estas reprezentitaj: pentraĵoj, skulptaĵoj, fotoj, vitraloj... kaj ĉiaj materialoj estas uzitaj: kanvaso, bronzo, ligno, vitro kaj eĉ ŝtalo.

Konscie aŭ ne, dekmiloj da vojaĝantoj ĉiutage, senlime kaj nedevige, kontaktiĝas kun nuntempa arto. La verkoj igas la metrostaciojn pli ol nur trairejoj: ili estas lokoj por vivi.

69 stacioj estas multe! Barbara elektis por ni naŭ staciojn. Detala fotoraporto aperas en la Beneluxa Bitarkivo <https://benelukso.eu/bitarkivo/>.

69 stations is veel! Barbara koos negen stations voor ons uit. Een uitgebreide fotoreportage verschijnt in Beneluxa Bitarkivo <https://benelukso.eu/bitarkivo/>.

Yves Nevelsteen

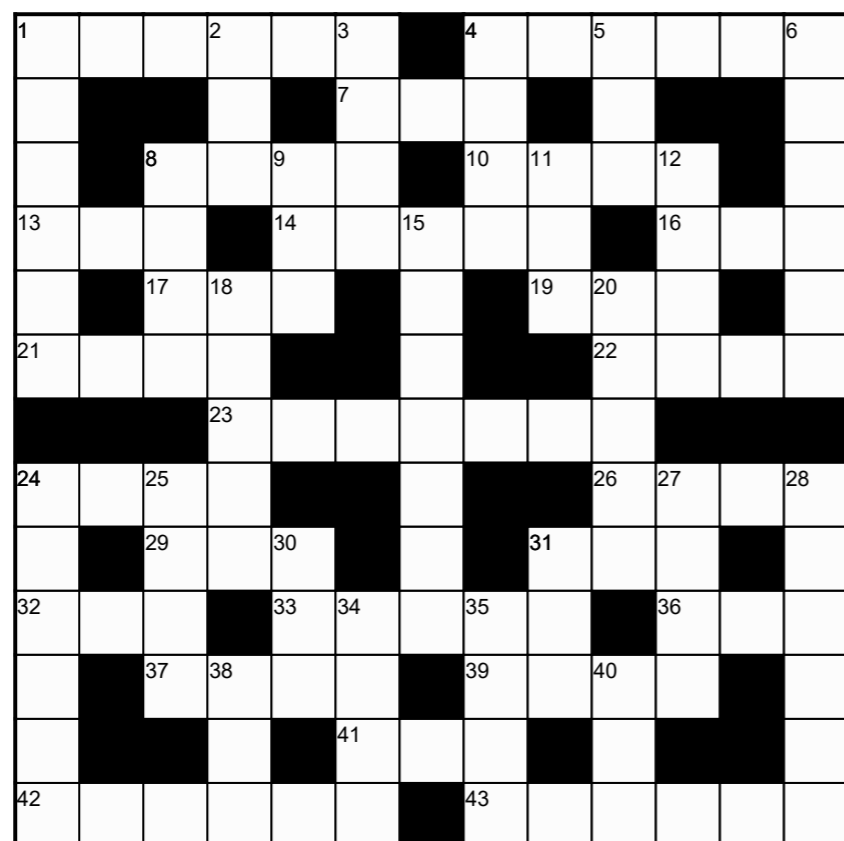
KRUCVORTENIGMO: TRADUKU AL ESPERANTO

Horizontaal

1. Vloer
4. Beker
7. Onze
8. Roepen
10. Wiens
13. Drie
14. Straal
16. Oud
17. Houden van
19. Tegengesteld voorvoegsel
21. Rol
22. Weg
23. Kijken
24. Na
26. Neus
29. Wat voor
31. Blaf
32. Men
33. Groot (oude munt)
36. Huren
37. Van hen
39. Kunst
41. Tien
42. Kind
43. Sinaasappel

Verticaal

1. Voorbij
2. Enkel
3. Van 32
4. Inpakken
5. Waar
6. Oceaan
8. Waarom
9. Gaan
11. Een beetje
12. Zout
15. Zondag
18. Sterven
20. Oma
24. Duiken
25. Skiën
27. Look
28. Mening
30. Handelen
31. Boor (woordstam)
34. Wiel
35. Schaak
38. Van hem
40. Zo'n

Lode Van de Velde

CLUBPROGRAMMA'S

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto plaatsvinden. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan. **Actuele info** i.v.m. cursussen en bijeenkomsten in België: <https://be.esperanto.events>

ANTWERPEN - La Verda Stelo, Esperanto

Antwerpen vzw esperanto.be/antwerpen
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Lange Beeldekenstraat 169, 2060 Antwerpen. Op vrijdagavond om 20.00 uur organiseren we vaak een voordracht via Zoom, in samenwerking met de Londense Esperantoclub (LEK). Deze kan je van thuis uit volgen, of samen met anderen op groot scherm in het Esperantohuis.

Sinds november 2022 vinden er ook regelmatig bijeenkomsten plaats op zondagnamiddag. Wil je op de hoogte gehouden worden van de activiteiten van de Antwerpse club? Stuur een e-mail naar esperanto-antwerpen@esperanto.be

Vrijdag 3 maart: 20.00u Encarna Teruel (DE-ES) "Demenco kaj kohereco" i.s.m. LEK via Zoom.

Zondag 12 maart: 14.00-17.00u Aangenaam samenzijn. We nodigen iedereen uit om onze club te bezoeken.

Vrijdag 17 maart: 20.00u Wolfram Diestel (DE) "Reta Vortaro, uzado kaj redaktado" i.s.m. LEK via Zoom.

Vrijdag 24 maart: 20.00u Ian Fantom (VK) "Wiliam Thomas Stead" i.s.m. LEK via Zoom.

Zondag 31 maart: 14.00-17.00u Aangenaam samenzijn. We nodigen iedereen uit om onze club te bezoeken.

Zondag 16 april: 14.00-17.00u Aangenaam samenzijn. We nodigen iedereen uit om onze club te bezoeken.

Vrijdag 21 april: 20.00u Clubavond "programma nog niet gekend".

Vrijdag 28 april: 20.00u Istvan Szabolics (HU) "Sándor Petőfi montopinto de la poezio - stilo popoleca sed ne nur..." i.s.m. LEK via Zoom.

ANTWERPEN - Movado sen Nomo vzw

Maandag 13 maart: 18.00u Algemene Vergadering van Movado sen Nomo. Ook geïnteresseerden en sympathisanten zijn welkom! Inschrijven kan via lodchjo@yahoo.com

BRUGGE- Paco kaj Justeco esperanto.be/brugge
Heidi Goes. heidi.goes@gmail.com of Roland (050 33 00 04) Elke maandag om 19.45u.: beginnerscursus Esperanto o.l.v. Johan Van Eenoo in het lokaal dienstencentrum Ter Leyen, Kroosmeers 1, 8310 Brugge.

BRUSSEL - Esperantista Brusela Grupo vzw

esperantobruselo.org
Bijeenkomsten in Cultuurcentrum De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis), lokaal Casablanca 2, telkens op een dinsdag van 18.30 uur tot 20.00 uur.

De groep organiseert ook cursussen voor beginners en gevorderden op dinsdagavonden. Info over lezingen en bijeenkomsten bij Nikolao de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org, tel. 0478 382 981.

Dinsdag 7 maart: Paroliga vespero laŭ temo.

Dinsdag 14 maart: Ludvespero.

Dinsdag 21 maart: Paroliga vespero laŭ temo.

Dinsdag 28 maart: Paroliga vespero laŭ temo.

Dinsdag 4 april: Paroliga Vespero laŭ temo - en la trinkejo de De Pianofabriek.

Dinsdag 11 april: Paroliga Vespero laŭ temo - en la trinkejo de De Pianofabriek.

Dinsdag 18 april: Aŭskultado de fragmentoj el Varsovia Vento.

Dinsdag 25 april: Paroliga Vespero laŭ temo - en la trinkejo de De Pianofabriek.

Gelieve de evolutie van onze kalender te controleren op onze webpagina: esperantobruselo.org

GENT- La Progreso

esperanto.be/gent
Clubvergadering in ons lokaal La Progreso, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge. Iedere vierde vrijdag van de maand om 20.00 uur. Inlichtingen bij Katja Lődör, tel. 09 230 16 77. Sinds kort nemen we twee keer per maand deel aan TaalcaféMundial. Opgelet: op voorhand inschrijven via de website is noodzakelijk. <https://www.taalcafemundial.gent>

Donderdag 2 maart: 20.00-22.00u Deelname van esperantisten aan TaalcaféMundial.

Dinsdag 14 maart: 20.00-22.00u Deelname van esperantisten aan TaalcaféMundial.

Vrijdag 24 maart: 19.45-22.30u Johan Van Eenoo: voorstelling muziekinstrumenten. Mogelijkheid tot bespelen van hommel.

Donderdag 30 maart: 20.00-22.00u Deelname van esperantisten aan TaalcaféMundial.

Dinsdag 11 april: 20.00-22.00u Deelname van esperantisten aan TaalcaféMundial.

Donderdag 27 april: 20.00-22.00u Deelname van esperantisten aan TaalcaféMundial.

Vrijdag 28 april: 19.45-22.30u Voordracht van Yves Nevelsteen over Eventa Servo. Met praktische oefeningen.

KALMTHOUT- La Erikejo laerikejo.wordpress.com mireillestorms@hotmail.com

Bijeenkomsten in Heide-Kalmthout, elke derde donderdag van de maand. *Voorlopig komt de groep samen in 't Centrum Heide, Heidestatieplein 8, Heide-Kalmthout.*

Donderdag 16 maart: 16.00-18.00u Voordracht van Kristin Tytgat over Wit-Rusland.

Donderdag 20 april: 16.00-18.00u Deze belevenissen misten jullie. Mireille Storms over haar deelname aan verschillende Esperantobijeenkomsten in België.

KORTRIJK- Koninklijke Esperantogroep La Konkordo esperanto-kortrijk.info piet.glorieux@gmail.com

- esperantokortrijk@hotmail.com Hybride bijeenkomsten, meestal met deelname van een of meerdere buitenlandse esperantisten. Bijeenkomsten in het Groeningeheim, Passionistenlaan 1 te Kortrijk.

Dinsdag 28 maart: 19.30-21.30u Bijeenkomst.

Zondag 16 april: 9:00-17:00u Tago de la Flandraj Ardenoj

LEUVEN- Esperanto 3000 esperanto3000.be leuven@esperanto.be Bijeenkomsten bij Chez-Konsilo, Albert Stainierstraat 1, Leuven

Woensdag 12 april: 19.00-21.00u Kunstmatige intelligentie. We gaan zelf experimenteren met kunstmatige intelligentie.

Woensdag 15 maart: 14.00-17.30u Wandeling in het natuurreservaat "Wijngaardberg" in Rotselaar. Plaats van afspraak: Station Wezemaal.

OOSTENDE -La Konko esperanto.be/oostende

In Ontmoetingscentrum De Boeie, Kerkstraat 35.

Flory Witdoeckt, flory2@witdoeckt.be, 059 70 29 14

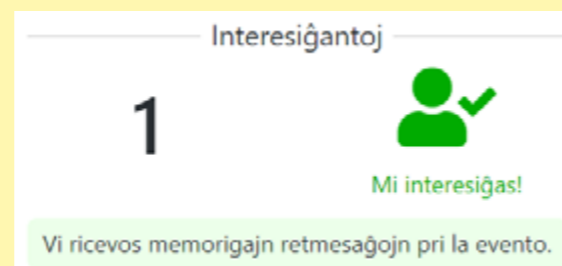
Anne Brabant anne.brabant@telenet.be

Germain Pirlot gepir.apro@telenet.be

Maandag 6 maart: 14.30-16.45u Brainstormen over Multlingva Akcelilo.

Maandag 13 maart: 14.30-16.45u Conversatietafel Esperanto voor gevorderden o.l.v. Germain Pirlot.

Ĉu vi jam scias, ke Eventa Servo de UEA povas aŭtomate sendi al vi memorigajn mesaĝojn pri Esperantokunvenoj kaj -eventoj? Registriĝu en la retejo <https://eventaservo.org> (jen instrukcia filmeto: <https://mallonge.net/es1>) kaj alklaku ĉe evento "Mi interesiĝas". Vi ricevos tri memorigajn retmesaĝojn: monaton, semajnon kaj du horojn antaŭ la komenco de la evento!

Maandag 20 maart: 14.30-16.45u Bestuursvergadering + brainstormen over Multlingva Akcelilo.

Maandag 27 maart: 14.30-16.45u Conversatietafel Esperanto voor gevorderden o.l.v. Germain Pirlot.

Maandag 17 april: 14.30-16.45u Brainstormen over Multlingva Akcelilo.

Maandag 24 april: 14.30-16.45u Conversatietafel Esperanto voor gevorderden o.l.v. Germain Pirlot.

PEER- Limburga Esperanto Asocio esperanto.be/limburg

De Limburgse Esperanto Vereniging (LEV) organiseert activiteiten in het Cultuurcentrum 't Poorthuis, Zuidervest 2A, Peer. Info: henri.schutters@skynet.be

Donderdag 30 maart: 20.00-22.00u Voorstelling van Bond zonder Naam in het Esperanto.

Donderdag 27 april: 20.00-22.00u Woordpuzzel (Tonnie).

VERDAJ SKOLTOJ www.verdajskoltoj.net

De Verdaj Skoltoj (Groene Scouts) bieden scouting zonder grenzen in het Esperanto aan. Deelnemers vanaf 12 jaar, ze komen uit Brussel, Vlaanderen, Wallonië, Frankrijk, Nederland, Luxemburg, Duitsland en soms zelfs van verder! We komen 6 tot 7 weekends per jaar samen en organiseren een kamp van één week in de zomer. Iedereen is welkom, het eerste weekend is gratis! Voorkennis van het Esperanto is niet noodzakelijk.

Por informi flandrajn interesitojn kiuj "ankoraŭ ne" parolas Esperanton, ni publikigas la programon de la lokaj kluboj sur ĉi tiuj paĝoj en la nederlanda. Aperas en Horizon-taal informoj nur pri Flandrio kaj Bruselo. Aktualan esperantlingvan superrigardon de ĉiuj belgaj kursoj, prelegoj kaj eventoj vi trovos en [be.esperanto.events](https://esperanto.events) Ekzistas tri aktivaj kluboj en Valonio: en Charleroi (<https://esperanto.be/charleroi>), Lieĝo (<https://esperanto.be/liege>) kaj Verviers (<https://esperanto.be/verviers>). Esperantistoj tamen ne konas landlimojn. Vizitu ankaŭ foje la klubon de Eindhoven (<https://eke.dse.nl>) kaj Lille (<https://nordafrancio.fr>). En la Internacia Kalendaro de Eventa Servo (<https://eventaservo.org/kalendaro>) vi trovos liston de la ĉefaj Esperanto-eventoj en la tuta mondo. Bonan amuziĝon!

MOVADO

35 JAAR ESPERANTO IN HAMELEN (DE)

Wij, drie Belgen – Nicky (Janssen), Lode (Van de Velde) en ik – zijn eind oktober 2022 samen met de auto naar Hamelen gereisd om de 35e verjaardag van de lokale groep "Ratkapitista Bando" te vieren. Na een vrij lange reis kwamen we aan bij Waltraut, onze lieve gastvrouw.

's Ochtends, na een uitgebreid ontbijtbuffet, vertrokken we naar cultuurcentrum Sumpflume. We waren een beetje laat en waarschuwden hoofdorganisator Heinz W. Sprick. Tot onze verbazing antwoordde hij: "Geen haast, want we zoeken de persoon die de sleutel van het gebouw heeft." Toen we aankwamen, realiseerden we ons dat de groep nog steeds buiten op de parkeerplaats stond, voor een gesloten deur. Heinz paste zijn plan B toe; we ontmoetten elkaar in een nabijgelegen bar-restaurant, waar we welkom waren. Later werd duidelijk dat iemand zich had verslapen en ons was vergeten!

Over de middag aten we in het oosterse restaurant Shangri-La. Nadien liepen we naar het stadscentrum, waar professionele gids Renate Schulte ons opwachtte. Ze leidde ons rond in het oude stadscentrum met prachtig gereconstrueerde huizen uit de 16e eeuw. Sommige dateren zelfs uit de 14e eeuw. De oude stad is een autovrije zone, wat ik erg leuk vond. Gelukkig maar, want er waren veel toeristen die genoten van een terrasje vanwege het zonnige weer. Een tweede groep ging naar een escaperoom.

's Avonds waren er verschillende lezingen in een zaal van de Sumpflume. Mathias Müller presenteerde er zijn boek *Liebe, Tod und Esperanto*. Dit Duitstalige boek, waarin Esperanto een rol speelt, is een zeer goede manier om Esperanto op een originele manier te promoten. Nicky bood aan om het boek in het Esperanto te vertalen, maar dat bleek uiteindelijk weinig zin te hebben.

Tijdens een korte pauze hadden we de gelegenheid om boeken te kopen bij de boekendienst van de Vlaamse Esperantobond. Daarna volgde een presentatie van de 56e Baltische Esperantodagen in Klaipeda (Litouwen) en van het Italiaanse congres in Brescia (Italië). Heinz vertelde een beetje over hoe de lokale groep tot stand was gekomen en wie hem in de loop der jaren bezocht hadden, enzovoort. Mensen van overal ter wereld waren in Hamelen te gast geweest!

's Avonds begon een geweldig concert. We gingen ervan uit dat Kaŝi eerst zou zingen en daarna jOmO, maar ze verrasten ons met een gezamenlijk concert. Wat een traktatie! De artiesten speelden muziek in verschillende talen en lieten ons veel dansen – vanaf de eerste minuut tot de laatste minuut was de dansvloer gevuld. Ik was erg blij dat er veel oude bekenden waren; sommige mensen kwamen van vrij ver voor één avond.

Een andere Belg was er die avond ook: Bernard-

Régis (Larue). Hij was er met Alexandra, die ooit de Esperantogroep in Hamelen mee had opgericht. Ze vertelde dat het allemaal als een grap begonnen was – maar kijk... 35 jaar later bestaat de club nog steeds en is hij vrij actief!

Op zondag bezochten we een privé-VW-automuseum in Hessisch Oldendorf. Dat museum herbergt de meest ongelooflijke verzameling gerestaureerde auto's die we ooit in ons leven hadden gezien. De oprichter begon ze te verzamelen in 1973. Hij heeft de originele autofabriek in stand gehouden en bezit veel auto's die zelfs grote musea niet bezitten. Zeer unieke exemplaren zijn er te bewonderen. We hadden het geluk dat de door auto's geobsedeerde oprichter, de heer Grundmann, ons zelf – gepassioneerd – vertelde over de geschiedenis van de autoproduktie in Duitsland. Elke zichzelf respecterende autoliefhebber zou dat museum eens in zijn leven moeten proberen te bezoeken. Ik schrijf "het te proberen", want het is een privé-museum en niet alle groepen worden er geaccepteerd!

Op zondagmiddag aten we in het Griekse restaurant "Akropolis". Aangezien niemand al naar huis wilde, maakten we een kleine wandeling en aten we een dessert in het Italiaanse ijssalon "Café am Markt PICCOLI"; het afscheid was emotioneel. We beloofden snel terug te keren. Veel dank aan de organisatoren van het evenement... en aan de lokale Sparkasse, die de Esperantogroep financieel ondersteunt!

Een zeer gedetailleerd programma van de 19e Rata Rendevuo met foto's verscheen in Eventa Servo en is daar nog steeds te lezen; zie <https://mallonge.net/rr2022>. Ik heb een gedeelde fotogalerij gemaakt, waar ondertussen meerdere mensen hun foto's naar hebben geüpload. Het is te bereiken via de volgende link: <https://mallonge.net/rr2022-fotaro>

Yves Nevelsteen

Dit artikel in het Esperanto lezen? Dat kan! Het is verschenen in La Ondo de Esperanto: <https://sezonoj.ru/2022/11/germanujo-11/>

EKSKURSO: TAGO DE LA FLANDRAJ ARDENOJ

M./Mevr.

.....

 (naam en voornaam, adres, mailadres en telefoonnummer)

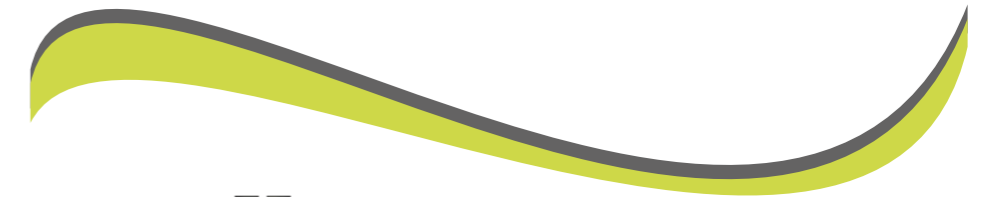
neemt deel met personen
 (=totaal aantal personen)
 aan de Vlaamse-Ardennewandeling,
 zondag 16 april 2023.

Ik kom (transportmiddel)
 om 9u bij de kerk van Everbeek-Boven /
 om 12u naar het kasteel / om 14u30 naar Ronse
 (geef je keuze aan)
 en schrijf x 12 € over
 naar rekening BE15-5230-8080-6230
 BIC TRIONL2U
 van La Konkordo

Datum:
 Handtekening:
 Stuur per mail of via de post naar:
 Piet Glorieux
 Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201
 8610 KORTEMARK
 T. (00 32) (0) 472 257 918
 e-mail: piet.glorieux@gmail.com

De Vlaamse Ardennen is de naam die men gaf aan de heuvelachtige streek in het Zuiden van Oost-Vlaanderen, de driehoek Ronse-Brakel-Oudenaarde zowat.

NATUUR en... ESPERANTO

maandag
16 april 2023

organisatie:
LA KONKORDO – KORTRIJK
i.s.m. NATUURPUNT

Natuur...

Dit jaar maken we 's voormiddags kennis met het Hayesbos (Everbeek-Boven).

Afspraak: om 9u bij de Sint-Jozefskerk, Mouterij, Brakel.

's Middags eten we onze picknick in kasteel Lilare, Kasteelstraat 2 en Brakel.

... en cultuur

's Namiddags bezoeken we het MUST (textielmuseum) in Ronse

Afspraak om 14u30 bij de ingang van het museum, De Biesestraat 2, Ronse.

Einde omstreeks 17u.

Praktisch

Voor de wandeling voorzie je best van laarzen of stevige hoge wandelschoenen! Maar wees gerust. Het is geen wandeling voor natuurspecialisten of een speedmars. Hou er rekening mee dat de wandeling niet geschikt is voor buggy's.

Breng je picknick mee! Warme en koude dranken zijn verkrijgbaar in het kasteel! Als je met de trein wil komen, verwittig ons vroeg genoeg? Dan kunnen we een taxidienst organiseren vanuit een station in de buurt.

Inschrijvingsgeld: 12 €. Eventuele winst gaat naar het Natuurfonds Vlaamse Ardennen.

Na inschrijving ontvang je meer details (incl. wegbeschrijving).

Drie goeie redenen om deel te nemen

Eén. Ontdek natuur en cultuur van een mooie streek tijdens het mooiste seizoen.

Twee. Steun de lokale natuurverenigingen die deze streek beschermen.

Drie. Toon of maak kennis met Esperanto in actie.

EEN 'ONE NIGHT STAND'-GEMEENSCHAP ROND EEN KUNSTTAAL

Het gebeurt niet vaak dat er een antropologische studie wordt gedaan naar een groep waar je zelf toe behoort. De studie *Esperanto Revolutionaries and Geeks* van de Braziliaanse onderzoeker Guilherme Fians heb ik daarom met meer dan alleen professionele belangstelling gelezen.

Fians' onderwerp is de moderne Esperanto-sprekende gemeenschap, waarnaar hij in de tweede helft van de jaren tien onderzoek deed. Hij nam daarbij overigens een net iets ander deel van de gemeenschap onder ogen dan waartoe ik behoor: dat in Frankrijk, met name in Parijs, en daarbinnen dan weer vooral de organisatie *SAT-Amikaro*, een traditionele club die de klassenstrijd wil combineren met de verspreiding van het Esperanto. Ik kom niet uit Frankrijk, en ben altijd eerder lid geweest van 'neutrale' verenigingen.

Vrijblijvendheid

Het zijn belangrijke onderscheidingen, en Fians, die zelf esperantist is, besteedt er ook uitvoerig aandacht aan. Naar mijn ervaring is het beeld dat mensen hebben – als ze een beeld hebben – er een van pacifistische vegetarische communisten die de Internationale in een ontoegankelijke taal wensen te zingen. Zelfs al neemt Fians dus die Franse club als zijn focus, hij maakt duidelijk dat dit waarschijnlijk altijd maar een klein deel van de populatie is geweest. Mensen werden soms gedreven door heel andere idealen – Fians besteedt daar geen aandacht aan, maar er is altijd bijvoorbeeld ook een katholieke beweging geweest die in het Esperanto een waardige opvolger zag van het Latijn – en voor een groot deel hadden mensen heel andere redenen om de taal te leren en zich te richten op die gemeenschap.

Wat dat betreft is het nuttig om, zoals Fians doet, een verschil te maken tussen de beweging – die een bepaald doel nastreeft, zoals het Esperanto de taal te maken van internationale organisaties – en de gemeenschap – die bestaat uit mensen die de taal op welke manier ook hebben opgepikt en haar

gebruiken voor willekeurig welk doel.

Om die gemeenschap gaat het Fians uit eindelijk – een 'one night stand'-gemeenschap, zoals hij het benoemt: esperantist zijn is geen identiteit die je leven doordrenkt, je bent het in doorsnee slechts af en toe, bijvoorbeeld een paar dagen tijdens een congres of andere bijeenkomst, of tegenwoordig ook online. Je wordt het ook niet om carrière te maken of rijk te worden. Dat maakt het tegelijkertijd wonderlijk en razend interessant dat iets dat op zoveel vrijblijvendheid gebaseerd is, en dan ook nog betrekkelijk ingewikkeld – want internationaal – georganiseerd moet worden, inmiddels al meer dan 135 jaar bestaat.

Gesprekken

De vrijblijvendheid is de afgelopen decennia door internet alleen maar toegenomen: je kunt zoveel online doen (lezen, filmpjes kijken, naar podcasts luisteren, in chats praten met mensen, videobellen) dat mensen menen dat ze *SAT Amikaro* (of ook de vereniging Esperanto Nederland, waarvan ik voorzitter ben) niet meer nodig hebben. Moderne esperantisten, laat Fians overtuigend zien, beschouwen het Esperanto vooral als een extra schil op hun leven. Ze volgen het internationale nieuws óók in mainstreammedia, en ook in het Engels, maar door het Esperanto kunnen ze op een andere manier – voor het gevoel rechtstreeks – met mensen elders communiceren, per definitie buiten die mainstream om. Er bestond in de gemeenschap al een vorm van *couchsurfing* voor dat dit fenomeen is uitgevonden, en er zijn veel internationalere fora, die niet automatisch door Amerikanen gedomineerd worden. (Ik heb zelf de afgelopen maanden ook uitgebreid op *Telegram* gediscussieerd met Russen en Oekraïners op een manier waarvan ik me ook niet goed kan voorstellen dat die anders mogelijk zou zijn.)

De gemeenschap vormt zo, zegt Fians, een ontsnapping aan het laatkapitalistische systeem,

een manier om in ieder geval óók een ander leven te kunnen leiden. Nu kan dat, zegt hij, ook in een gemeenschap van bijvoorbeeld Tolkienfans die Tolkiens Elventaal hebben geleerd. Het verschil is dat de Esperanto-beweging (en -gemeenschap) inherent gericht zijn op internationale communicatie, op een wereld van gelijkwaardigheid. Dat geeft een specifieke eigen inhoud aan de gesprekken.

Open Source

Interessant vond ik Fians' bespreking van het belang van het nationale in de Esperanto-beweging. Ik had daar nooit zo bij stil gestaan. Niet alleen heeft de beweging in de 19e eeuw allerlei symbolen aangenomen die je met nationalisme kunt associëren (er is een volkslied en een vlag), maar het internationalisme van de beweging wordt ook echt vaak ervaren als inter-nationalisme. In het antropologisch jargon van Fians (hij gebruikt overigens zulk jargon spaarzaam en als hij het doet voegt het wel wat toe): de ontmoeting met de 'nationale Ander' speelt een belangrijke rol in de identiteit van de Esperantist. Leden van *SAT Amikaro* praten wel Esperanto met elkaar, maar ze vinden het minder 'echt' als er geen buitenlanders bij zijn. De Wereldcongressen worden geopend door een bonte stoet mensen die de naties vertegenwoordigen waar ze vandaan komen.

Het toenemende *one night stand*-karakter – honderdduizenden mensen hebben de laatste jaren minstens een beetje Esperanto geleerd via Duolingo, maar over de beweging óf de gemeenschap hebben ze daar niet veel meegekregen – maakt het allemaal wel steeds lastiger voor de georganiseerde beweging. Fians beschrijft heel mooi de treurnis rondom *SAT Amikaro*: de laatste oudere vrijwilligers/bestuursleden daar missen de aansluiting met de digitale tijd en zien de nieuwe generatie dus niet, terwijl ze tegelijkertijd ook door andere linkse organisaties zoals de klimaatbeweging of de vredesbeweging als irrelevant worden gezien. Het is

een beetje onduidelijk wat dit gaat betekenen. Je kunt zeggen dat enerzijds die Esperanto-Duolingo alleen georganiseerd tot stand kon komen, maar anderzijds lijkt, zo zegt ook Fians, de Esperanto-beweging wel op die rondom *open source*-software. Ook daar kan iedereen komen aanwaaien en weer vertrekken en toch worden er dingen tot stand gebracht.

Ik denk niet dat we het in ons leven meemaken dat het Esperanto de enige officiële taal van de VN of de EU wordt. Maar ook niet dat de gemeenschap voor die tijd verdwijnt.

Guilherme Fians. *Esperanto Revolutionaries and Geeks. Language Politics, Digital Media and the Making of an International Community*. Palgrave Macmillan, 2021

Marc van Oostendorp
Uit *Neerlandistiek*, 22 januari 2023

ANNES KIJK OP DE TAALACTUALITEIT

ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE...

Sinds de lancering van enkele proefprojecten in november worden we om de oren geslagen met termen als A.I. en ChatGPT – voluit Generative Pre-trained Transformer. Terecht – want dit is nu iets dat onze wereld echt gaat veranderen en we zullen moeten uitpuzzelen hoe we ermee omgaan.

ChatGPT kan door het gebruik van supercomputers via ingave van enkele parameters (onderwerp, stijl, doelgroep...) 'levensechte teksten' genereren. De natte droom van elke luie of matig begaafde student die eventjes wat trefwoorden in zijn pc gooit en er dan een nette dissertatie van 120 pagina's aan overhoudt. Of toch niet, want bij een mondeling examen staat die student dan toch met de mond vol tanden. Het is ook vrij eenvoudig om dat soort plagiaat op te sporen, omdat het een kundig samenraapsel is van reeds bestaande fragmenten op het net. Hoe de profs dat weten? Ze tikken gewoon even in "Hoe teksten door Chat GPT detecteren" e.d. en voilà, daar staan de oplossingen.

Wat er wel zeker is, is dat deze superieure 'Chatbots' enorme doorbraken geven in de medische wereld. Nu al bestaat er een systeem in België dat uit de iris van een oog ziektes of predispositie kan aflezen. Het ontdekt zelfs dat het oog van een man of een vrouw is: dat was tot nu toe niet mogelijk! De machine kan helaas niet uitleggen welke parameters dat verduidelijken, dus de echte wetenschappers zijn daar naarstig naar op zoek.

We hoorden op de VRT1 ook een interview van Jasper Erkens, die een hoogst bevreemdend album "Artificial Messiah" schreef: volgens Jasper scheppen we binnenkort onze eigen virtuele Jezus, op maat van onze spirituele noden...

Wat kanttekeningen: teksten die met ChatGPT zijn uitgewerkt, klinken op het eerste gezicht super. Liefdesbrieven, een excuus, een verzoekje. Maar het is goed om eens te lezen wat de echte artiesten ervan denken. Superieure poëzie is bijvoorbeeld geen literair rijmelwerk, het is hard werken om die laatste geniale 2% juist te krijgen. Die 2%: die maken een Jeroen Brouwers, een Gerard van het Reve, eertijds een Godfried Bomans.

Test: gebuisd

Je kent misschien een lied van de Australiër Nick Cave met zijn toenmalig lief Kylie Minogue, "Where the Wild Roses Grow", niet echt een vrolijke popsong. Helemaal Cave. Nu, een zekere Mark uit Nieuw-Zeeland stuurde een artificieel gedicht vol duistere rijmelarij naar de zanger op, zogezegd in zijn stijl. Vrij vertaald ging het ongeveer zo: "Ik heb het bloed van engelen op mijn handen, het hellevuur in mijn ogen, de koning van de afgrond, de heerser over de duisternis" enz. enz.

Cave kon er niet echt mee lachen, het was toen overigens al de 27e tekst in 'zijn stijl' die hij aankreeg. Nicks uitgebreide antwoord is heel mooi en de moeite waard als analyse: hij vindt het een echte travestie, een techniek die eventueel geschikt is voor een speech, een sermoen of een begrafenisrede maar niet voor het serieuze werk. Dat moet beziend zijn, gebaseerd op kwetsbaarheid, een authentieke artistieke strijd... het omgaan met bedreiging, schokkende ontdekkingen... waarin de luisteraar zijn eigen strijd en lijden herkent. "... *the authentic creative struggle (...), the breathless confrontation with one's vulnerability, one's perilousness, one's smallness, pitted against a sense of sudden shocking discovery; it is the redemptive artistic act that stirs the heart of the listener, where the listener recognizes in the inner workings of the song their own blood, their own struggle, their own suffering.*"

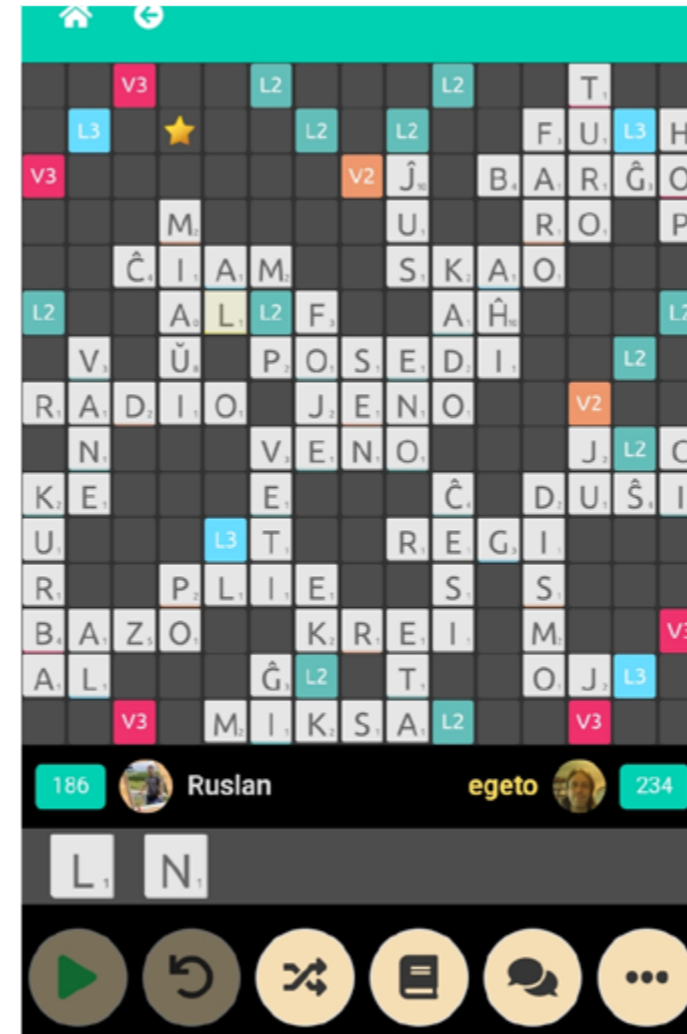
Mooi!

<https://www.theredhandfiles.com/chat-gpt-what-do-you-think/>

nickcave.com

GEZELLIG SCRABBELEN

Jean-Pierre VanDenDaele signaleerde ons het bestaan van een heuse scrabblesite in Esperanto. Spelen en babbelen via het net, dat kan best gezellig zijn. <https://7literoj.34bit.net/>

CARD STOP STELT ZICH BOVEN DE WET

Card Stop, de essentiële dienst voor het blokkeren van betaalkaarten bij het exponentieel stijgend misbruik, gebruikt geen Duits. Nu kan men vanuit 'centraal België' wel orakelen dat een telefoontje in Nederlands en Frans genoeg moeten zijn (en vaak zelfs dat niet, getuige de Brusselse parkings die enkel Frans gebruiken!), de realiteit is dat Duits nog steeds voor velen de legale voertaal is voor bijna 80.000 Duitstaligen. Dat is iets dat dit privébedrijf blijkbaar negeert en het stelt zich dus boven de wet. Ze gebruiken wel Engels natuurlijk...

Een lezersbrief naar GrenzEcho liet ook weten dat er op de weg naar de luchthaven van Charleroi

geen woord Frans meer te zien is. En inderdaad. We zochten het even op. *Brussels South* wordt gelukkig niet meer gebruikt in de bewegwijzering, omdat legio buitenlandse reizigers dachten dat ze dan naar Zaventem/*Brussels Airport* reden, maar per ongeluk in Charleroi terecht kwamen.

Een bloemlezing van de namen van bijvoorbeeld de parkings (ook in Duitsland en Frankrijk) ligt er niet om: *Low Cost, Shuttle, Smartparking, Lock Park, Kiss & Ride, Outdoor, ParkCare* en *ParkWall* (parkeren tegen een muur?). We vonden er gelukkig eentje die *Parking pas Cher* heet. Tof!

SCHONE KUNSTEN... MAAR ENKEL VOOR VLAMINGEN EN ENGELSKUNDIGE TOERISTEN?

Het intens gerenoveerde Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen blijkt een groot succes. We stellen enkel voor dat men aan 'anderstalige bezoekers' een (virtuele?) spoedcursus Nederlands of Engels aanbiedt, want dat zijn er blijkbaar de enige werktalen. Misschien was het budget (100 miljoen euro tijdens 11 jaar sluiting!) op voor de vertaling van enkele lijntjes uitleg?

Dit "Europees Topmuseum" zoekt ook een eventmedewerker. Je houdt het niet voor mogelijk: de vereiste voor de "ware organisator die elk event productioneel tot een goed einde kan brengen" is onder andere *Nederlands spreken en schrijven*. Bijzonder on-Europees dus. "Het KMSKA streeft ernaar een inclusieve organisatie te zijn met een divers personeelsbestand (...) ongeacht geslacht, leeftijd, handicap, culturele achtergrond, nationaliteit of levensbeschouwing." Maar ongeacht hun talenkennis dus. Een medewerker aan zo'n prestigieus huis, die een woordje in andere talen kan lezen en schrijven: dat is pas echte inclusiviteit. Dat moet gelukkig geen probleem zijn, want het museum voegt eraan toe: "Heb je nood aan extra opleiding of ondersteuning? Je hoeft er maar naar te vragen!" We stellen alvast een immersie voor in Frans en Duits.

MIRA: EEN LIEFDESVERHAAL DAT DRAAIT ROND TAAL

Soms spits ik de oren als een auteur op de radio wordt geïnterviewd. Deze keer was het een vrouw met een hele lieve stem en een licht buitenlands accent - maar een perfecte kennis van het Nederlands. Het hele gesprek bleek een pareltje te zijn, net als de vragen van de erudiete Bent van Looy, beide zijn

nog te beluisteren op VRT1. Ook is er te horen wat ze te zeggen had over het Roemeens, hoe dat werd besmet door het communisme, gemanipuleerd omdat sommige zaken niet besproken mochten worden. Voor wie houdt van taal, zit haar werk vol met originele cultuurgebonden taalweetjes.

Een bijzonder taal-verhaal

In het kort: Mira Feticu was in Roemenië professioneel actief als radiopresentatrice, schrijfster en dichteres. Ze werd smoorverliefd op André, die daar werkte, maar die ze volgt als hij teruggaat naar Nederland.

Ze heeft het moeilijk in het kille kikkerlandje en vooral: ze vindt de Nederlandse taal echt foeilelijk: "Ik dacht dat iedereen keelpijn had." Maar ze leert en spreekt het wel met André.

Die sterft echter vroegtijdig, Mira moet zien te overleven en kan natuurlijk met twee schoolkinderen niet zomaar terug naar het warme Roemeense nest.

En dan gebeurt er iets moois: de liefde voor haar overleden man transformeerde ze tot liefde voor de landstaal, met succes. Dat resulteert in vier boeken tot nu toe. Gevoelige, verfijnde lectuur.

Liefdesverklaring aan de Nederlandse Taal, Mira Feticu.

Als je het wil kopen, denk je dan aan Trooper.be en Bookspot.be? Want bol.com geeft geen % op boeken.

Anne Tilmont

Met dank aan Jean-Pierre, Yves en Herman

MOVADO

ESPERANTO-NUMISMATIKA ASOCIO

Estimata samidean(in)o,

Pro la ĝis tiam kompleta manko de tia projekto, en 2013 estis fondita la probable ununura fakgrupo "Esperanto-Numismatika Asocio" (ENA) kun revuo "Esperanta Numismatiko" en la historio de Esperanto.

La instiga kialo estis la konstato, ke en Esperantujo la propra trezoro je moneroj kaj medaloj estas apenaŭ konata, eĉ ne en la vasta rondo de kolektantoj. Kaj tiuj, kiuj scias, ke vere ekzistas tiaj belaĵoj, supozas, ke ili estas kvante kaj kvalite tute malgravaj. Tial, unu el la ĉefaj celoj de la nova fakgrupo estas montri al la esperantistoj kaj al la cetera mondo, ke esperantaj numismatikaĵoj estas kolektindaj kaj nepre pristudendaj artefaktoj. Kroma celo estas plejeble baldaŭ kompili kaj eldoni katalogon kaj enciklopedian terminaron.

La membro-kvanto de ENA kreskis dum iom pli ol ok jaroj ĝis 159 individuaj membroj kaj 25 esperantaj (kaj eĉ neesperantaj!) organizaĵoj, bibliotekoj, muzeoj kaj universitatoj, dise en la mondo.

Agrable kaj demokrate estas sendube, ke la asocio ne havas estraron, do ankaŭ ne kasiston!

Tial oni rajtas SENPAGE aliĝi (sufiĉas respondi: "Mi konsentas aliĝi"). Krome la NUR PERRETA revuo estas ankaŭ tute SENKOSTA! Kaj tio neniam ŝanĝiĝos!

Post aliĝo, ni klarigos kiel vi povas (ne devas!) elŭti la jam aperintajn numerojn. SENPETE sekve vi ricevos ĉiujn novajn aperontajn numerojn (4 n-rojn jare). Vi krome rajtas unue peti provnumeron!

Kun numismataj kaj samideanaj salutoj,

Bert Boon - bert.boon@skynet.be

IFEF-KONGRESO

Ekskurso-aligilo

IFEF 2023 Antverpeno

Kongresa numero:

Antaŭnomo	Familia nomo
<input style="width: 95%; height: 30px;" type="text"/>	<input style="width: 95%; height: 30px;" type="text"/>

Via kongresa numero estas nepra por povi trakti vian aliĝon al ekskursoj. Se vi ne havas tian numeron, unue aliĝu al la IFEF-kongreso kaj pagu vian kotizon. Ni tiam sendos ĝin al vi.

Adreso de la LKK: Yves Nevelsteen, Ten Dorpelei 4 bus 2, 2640 Mortsel (Belgio)

Retadreso: info@ifef2023.net Retejo: <https://ifef2023.net>

Bankokonto nome de IFEF2023 IBAN BE21 0637 1581 8003 BIC GKCCBEBB

Ekskursoj estas mendeblaj ĝis la 31a de marto

Mi aliĝas al jena(j) ekskurso(j) dum la 74a IFEF-kongreso:

Aliĝo (marku)	Kodo	Prezo	Dato kaj horo	Priskribo
☐	D1	€ 5	7 majo 14:30 ĝis 17:30	Piedira ekskurso tra la historia centro de Antverpeno: la katedralo, la urbodomo, la burĝo... Ĉiĉerono: prof. dr. Vladimir Ronin.
☐	D2	€ 5	7 majo 14:30 ĝis 17:30	Piedira ekskurso al la centra stacidomo de Antverpeno kun vizito de la stacidomo kaj arkitekturaj klarigoj kaj tra la Juda kvartalo. Ĉiĉeronino: s-ino Ella Strug.
☐	F1	€ 30	9 majo 13:00 ĝis 18:30	Ekskurso per tramo kaj trajno al la muzeo « Trainworld » en Schaarbeek (Bruselo). Gvidata vizito de la muzeo kun gvidilo en Esperanto. Gvidanto: s-ro Bernard-Régis Larue.
☐	T1	€ 50	10 majo 08:40 ĝis 18:00	Tuttaga ekskurso per buso. 09:00: foriro de la buso. Perbusa vizito de la haveno (ĉiĉeronado en la nederlanda kun traduko de s-ro Paul de Cooman en Esperanton). La burgo, la muzeo MAS, la havendomo, la strasburga ponto, la parto de la haveno antaŭ la 2a mondmilito, la Eŭropordego, la ranĝejo (stacidomo) de norda Antverpeno, ... 11:00: foriro al Adegem por tagmanĝi. Estas pan-tagmanĝo kun viando kaj fromaĝo (fromaĝo por vegetaranoj) kaj 4 taso da kafeo aŭ teo. ☐ <i>Mi estas vegetarano</i> 14:00: veturo per vaporlokomotivo laŭ mallarĝa ŝpuro dum 20 minutoj en la stacidomo de Maldegem kaj vizito de la muzeo 16:00: veturo al Antverpeno (+/- 18:00 alveno en la junulargastejo) Gvidanto: s-ro Marc Cuffez Minimume 35 personoj.
	SUMO	€		

IFEF-KONGRESO

Manĝo-(krom)mendilo

IFEF 2023 Antverpeno

Kongresa numero:

Antaŭnomo	Familia nomo
<input style="width: 95%; height: 30px;" type="text"/>	<input style="width: 95%; height: 30px;" type="text"/>

Via kongresa numero estas nepra por povi trakti vian mendon. Se vi ne havas tian numeron, unue aliĝu al la IFEF-kongreso kaj pagu vian kotizon. Ni tiam sendos ĝin al vi.

Manĝoj estas mendeblaj ĝis la 31a de marto

Se aliĝinte al la IFEF-kongreso vi indikis manĝojn, ne necesas ripeti tion. Vi ricevis konfirmilon en kiu aperas superrigardo. Se vi forgesis mendi aŭ volas krommendi manĝon, tion eblas fari per ĉi tiu formularo. Atenton, ke la tranoktado en la junulargastejo inkluzivas matenmanĝon. Ne forgesu ankaŭ pagi la manĝojn; la pago atingu nin plej laste la 31an de marto.

Adreso de la LKK: Yves Nevelsteen, Ten Dorpelei 4 bus 2, 2640 Mortsel (Belgio)

Retadreso: info@ifef2023.net Retejo: <https://ifef2023.net>

Bankokonto nome de IFEF2023 IBAN BE21 0637 1581 8003 BIC GKCCBEBB

Mi (krom)mendas jenajn manĝojn dum la 74a IFEF-kongreso:

Manĝo	06/05	07/05	08/05	09/05	10/05	11/05	SUMO
Pan-tagmanĝo kun supo (€ 12,00)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	€
Vespermanĝo (€ 16,00)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	€
						ENTUTE:	€
Mi estas	☐ Ĉiomanganto		☐ Vegetarano		☐ Vegano		

Ankaŭ se vi ne loĝas en la junulargastejo, eblas mendi tagmanĝon kaj vespermanĝon.

Ĉu vi havas alergion? Kontaktu pri tio la LKK. Ni kune trovos solvon.

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN

Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00 www.esperanto.be/antwerpen
esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Klaas Dijkstra (voorzitter)

BRUGGE

Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge, tel.: 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com
<https://paco-kaj-justeco.weebly.com>

GENT

La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, gent@esperanto.be - www.esperanto.be/gent

KALMTHOUT

La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com
<https://laerikejo.wordpress.com>

KORTRIJK

La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 0472 25 79 18, piet.glorieux@gmail.com, Jean-Pierre Allewaert, Leeuw van Vlaanderenlaan 35/0011 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com
www.esperanto-kortrijk.info

LEUVEN

Esperanto 3000, Myriam Van der Steen, Albert Stainierstraat 1, BE 3001 Heverlee Tel.: 0497 47 35 38 leuven@esperanto.be
www.esperanto3000.be

LIMBURG

Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be
www.esperanto.be/limburg

OOSTENDE

La Konko, Anne Brabant, Duinenstraat 74 /0201 BE-8400 Oostende, tel.: 059 44 82 50 anne.brabant@telenet.be
www.esperanto.be/oostende

ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK

TIENEN

Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA) Info: Bert Boon, Merelhof 8, BE-3300 Tienen, tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

www.esperanto.be/horizontaal

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo

Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Belga Esperanto-Federacio (BEF): Kristin Tytgat, kristin.tytgat@skynet.be
www.esperanto.be/bef

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Torhoutsesteenweg 453/3, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com - ilei.info

Verdaj Skoltoj

p/a Valère Doumont, Rue des Champs, 3 5060 Sambreville, tel.:0485 517 552; info@verdajskoltoj.net - www.verdajskoltoj.net

Valona Esperanto-asocio, V.Esp-o

p/a Jean Annet, Rue de la Terre Franche 31 - 5310 Eghezée, tel.: 0495 10 32 30, esperanto.wallonie@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG) sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org - www.esperantobruselo.org/nl
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, secretaris, Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, tel.: +31 (0)50 5718842
sekretario@esperanto-nederland.nl
www.esperanto-nederland.nl/groepen

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org - www.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	Nicky Janssen
Ondervoorzitter:	Ivo Vercammen †
Secretaris:	Piet Glorieux
Penningmeester:	Kevin De Laet
Bestuursleden:	Yves Nevelsteen, Johan Van Eenoo

<https://esperanto.events>

plusendas al

<https://eventaservo.org>

Eventoj en via regiono aperas en Eventa Servo de UEA. Jen la facilaj landaj ligiloj:

- Belgio be.esperanto.events
- Francio fr.esperanto.events
- Germanio de.esperanto.events
- Nederlando nl.esperanto.events

Ekzistas tia ligilo por ĉiuj landoj de la mondo!

Estas tre facile por:
komuniki, memori,
tajpi – ankaŭ por
ne-esperantistoj!